

ali ukupna debljina tih slojeva iznosila je i do stotinu metara. Koliko je šuma na tim mestima moralo biti sahranjeno, kad pršuma, stara nekoliko stotina godina, pretvarajući se u čoveka, može dati takav produkt koji danas nosi širom sveta poznato ime: tomić! I koliko je samo vremena moralno proteći da bi se tomić onde počeo kruniti?

Čovek je brzo shvatio da ima samo jednu vrstu tomića s neizmernom sposobnošću da greje. Kad tomić gori, iskre pršte. Okolo njega, najpre, sjate se dečica, među kojima i njegova, i srećni zure u nesto što ne prestaje da stvara toplotu.

#### RASTAVLJAM NA DELOVE

*Rastavljam na delove čudnu mašinu — Noć  
Razmontirao sam sve motore, osovine, šrafove, točkiće  
Upravo se bavim jednom oprugom  
Prisustvujem poslednjim trzajima čudne Naprave  
Koju ne umem više sastaviti  
Tužim i gundam istovremeno  
Ko će mi sad odsvirati bolero  
I kako da prošetam duž obale reke koju sam stvorih  
Kako da priteknem u pomoć godišnjim dobima  
Kako odenući živo meso žudnje  
I iz pluća izdvojiti reč što zadovoljiće vis zeleni  
U noći stvoren  
Razbio sam krčag iz kojeg sam vode pio  
Pokriven iverjem kvadrastog vremena  
Koje se zapravo ne umem oslobođuti  
Uzmicom pred besmislenim zujanjem divljih pčela  
Moja nevolja velika je  
Ustanovio sam da sam i sam nekakva mašina  
I da mi neki od ovih delova nedostaju*

#### NENASELIŠTE

(Stablo, grane, lišće)

*Ne zabijajte beli kolac u belo proleće  
Srušicete bubamaru (consinele) s mog prstom  
Reski glas Anadolca što spaja  
S glasovima dridua u dalekoj Armorici  
(Turčinu se preci rugali, tuda bila mu hrastova deca)  
Neveštini pokretom srušicete kamen u Carnacu  
Pčelicu selicu, rujni digitalis...  
Pred kornjačom breg u boji plovi (tout couleur)  
Besmrtni daždevnjak pod prolećnom kruškom opomenut:  
Majka je u pravu, uvek u pravu  
U korenju leske istina ostala  
O ciklusu što svet obnavlja:  
Oko mezinca pod vrućicom, dedovinu, medovinu  
U tenu kada me ne beše  
Slamnim glasom burjan raspliće vlas  
Sašave vile u oblaku, vraća plastove noktu  
»O lepa ženo, hoćeš li poći sa mnom?«  
Golemo cveće nosim oko vrata  
Ko belo jagnje bleđim, sneg se topi  
Rastu rodna rečica, s resom oraha  
I Vilaine, u meni, s belom imelom  
U koritu sam zavičaja, u koritu sveta, zasut peskom  
Dridui zovu me u čestu orošenu, pluća otvaraju  
»O vi mudri dridui, pitajte Arthura  
Ko je stariji od mene u pevanju!«  
»Bejah kap pljuška, bejah štit u bici  
Čitavih devet godina struna bejah na harfi...«  
Ko izmisli ovaj supermarket  
Na ovjenom brdu sna, sa živim glasom pretka  
(De jambon 5 fr., de pomme 3 fr.)  
Brekću automobili čukom-čemerikom, u magli  
Šiparice pred licejem »Victor Hugo« u Rennesu  
Hlorofilnu kuglicu načinio sam  
Pucaljkom od zove skidam zardalu zvezdu  
Što ponad Prusinic gori  
Messieurs-Dames: Imamo trešnjev cvet  
Iz jedne slovenske zemlje  
Na dušu pesnika miriše...  
Milo oko, mio zvonki glas u hladu jasike  
Dounia, ma Gael, ma petite fille  
Kazaljke na satu, sućene,  
Približuju reku u kojoj sam konoplja  
(Od nje će majke ikati platno)  
I reku Vilaine u kojoj me motre hiljade Slavena i Kelta  
»Neko je došao da bi promatrao potop«  
Raspeta antihrista, dan velikog sudenja  
Kako se može uliti Timok, kako Vilaine  
U moj mladež na nosu, ako ne kažem ptici ko su  
Zvone zelena zvona u Armorici, zelena zvona u postojbini  
Duboko pod rekom, poda dve reke: Carnac, klisure, glog u cvatu  
»Glog braneći se odasvud, bi ranjen u ruke«  
Otac srete rano preminula oca*

*Napomene i objašnjenja:* Armoric: stari naziv Bretanje (Francuska); Vilaine: reka u Bretanji; »Prusinic«: robna kuća; Dounia (Dunja): pesnikova crkva (6 godina). Svi citati u pesmi iz stare su keltske poezije.

# nitko nije željan čuda

#### jasna melvinger

#### TEŠKA JE RUKA

*Kako je teška ruka. Na pokrivaču smekšava  
snježne prievoje. Led i vrhove.  
Srušeno stablo ispija svoju sjenu.  
Pritišće konačno — mjesto je doista moje.*

*Sve tvrda je srčika san. Mulj postelja.  
Kako je teška ruka. A njihat će se veselo.  
Ponovo laka na poznatoj površini.  
Dijelim se na pljuskanje valova.*

#### NITKO NIJE ŽELJAN ČUDA

*Nitko nije željan čuda. I bolest je dovoljna.  
Zova me guši korijenom.  
Rijeći su iste. Obrušavaju uho. I mravinjak.  
Drobi se zemlja umjesto šutnje.*

*Ne mijenjam umor za livadu.  
Mada obrastam opuštanjem vjetra za vlatima.  
I piće sam i onaj tko ispija.  
Ne treperi grlo. Jedina čaša.*

*Nitko nije željan čuda. I bolest je dovoljna.  
Poklanjam sebi odsutnost.  
Iz bijelog u crno. U nevidljivo.  
Okreće me vir u zraku. S jatom.*

#### SOL SPALJUJE PUKOTINE

*Koja vrata zatvara dlan? Najzatvorenija.  
Disanje se ruši u šupljine.  
Spavaš u trzavom bijegu podrijetlu.*

*Pojačavaš bilom bijes skrivenog.  
Igra s mojim licem. Nesmiljeno mreškanje.  
Grč se opušta nad pljenom. Ne sjedinjuje.*

*Tijelo je meki kamen. Ili se kosti razmiču.  
Jedino se vječnost bestidno otvara.  
Kao rastrgan djevičnjak perunike.*

#### KAKO ZAPOČETI DAN

*Raspada se naslonjača. Kao omekšalo tijelo.  
Jure umjesto nas i razaraju se bukom.  
Kako započeti dan. I oko šalice kave se razlijeva  
ono što pokušavaš dodirnuti.*

*Odšutjeti misao bjegunicu. Upiti još nešto s lica.  
Iz dlanova. Kao pred putovanje.  
Samo do procjepa. Gdje se znaš da li tišina još pulsira.  
Riječ je između tvojih rastavljenih kostiju.*

#### KAD NESTANE SKROVITO

*Lučim crnu ivicu usne. Na usni.  
Kad nestane skrovito ruža se raspada.  
Tako ćeš me vidjeti. U ocvalim kapima.*

*Nježnosti vode podnosi li kamen?  
Tko ti zoru tijelom rasvjetljava?*

*Hoditi za pjesmom  
kao što se ruka u prste raspliće.  
Ipak me rijeka nastavlja.*

#### MOHOVO

*Drhće u meni sve čega se dotaknem.  
Propadaju ptice kroz brze otvore.  
I riječi su pod prstima.  
Kora se raspršla. U put za suzu.*

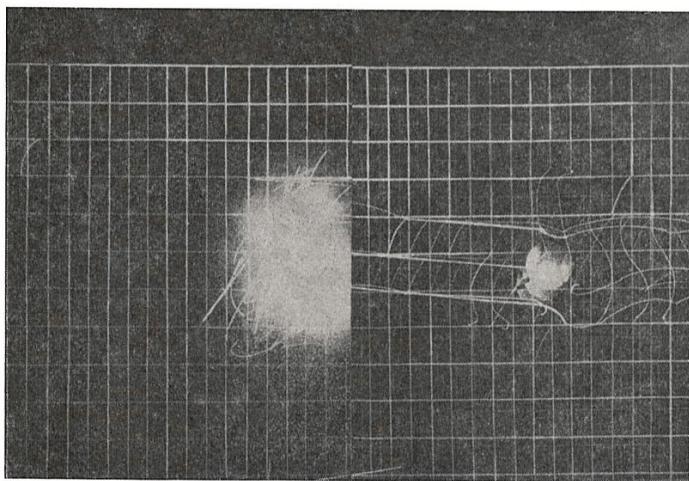
Dublje u hlad vuče miris zove.  
Lica nanosi vjetar u dno okana.  
Usjeca se u mene ilovača.  
Duboki put. Visoke strane ležaja.

Grom me razdvojio. Jedini oslonac.  
Krv se sabija u tvrdnu potplatu.  
Mohovo. Ime obrasio mahovinom.  
Brijeg se strmo ruši za mnom.

#### MIJENJAJU ZASTORE

Rijeka tamni od pljuska.  
Strijeljaju sjaj.  
Cesta rasplakuje tvrdočom bijes kiše.  
Rijeka i cesta sive jednako.  
Uđovjeno putovanje.

Ni krošnja nije rastresita.  
Ulazi se nisko. Kao u šipiju.  
Svjetlost probija svod.  
Ili se cijedi niz bokove.  
Nema drame.  
Samo kiša i sunce mijenjaju zastore.



#### OPATOVAC

Zavlači se put u žutu ilovaču.  
Gušter raspladuje krv. Navika smrti.  
Dugo se propada u tijelo.

Na gornjem svijetu svjetlost i klas.  
Zraka se smrvi među dlanovima i raspe.  
Dakle, postoji.

#### ŠARENGRAD

U opuštenom zagrljaju rijeke.  
Zid se slijede za ramanom.  
Crkvena kupa pod dlanom. Brijeg.  
Presjećeno zvono bijelog zabata.

Kula spečena u miris krušne peći.  
Davno pojeden kruh na najvišem brijegu.  
Polažeš ruku niz Dunav.  
Po vrhu tornja. Stablu oko pojasa.

Umjesto lijehe za kućom pitomi vir.  
Ni dva koraka na istoj razini.  
Prozor se nisko otvara u tabane.  
Zakoračiš na ocvali crijev krova.

#### STABLO, LIPANJ

Krošnja drži nebo.  
Potonulo je more, ali brod ne odustaje  
od zelene plovidbe.

Korijen drži zemlju.  
Uzdizhe plijen u lipanj kandža velikog jastreba.

Sunce kruži oko stabla.

## priča polja

# predavanje

branko letić

Završilo se vrijeme gospode i počelo vrijeme drugova.

Drug Staniša Mudrinić, najučevniji čovjek u našem kraju, partijac, po naređenju sreskog komiteta, dragoljubno pristao da u našim selima, počev od svoga sela Lipova, drži predavanja o štetnosti alkohola.

Početak vremena drugova, kao i svi počeci, bio je vrlo težak. A kad je čovjeku teško, on, to svi znamo, nešto više piće. I, popivši više, često učini kakvku nepodopštiju.

Jedan drug je, pijan, zaboravio da je partijac, i, kad se Simi Mariću otetilo tele s dvije glave, tri puta se prekrstio. Drugi drug je, idući orakijan iz ženina roda, ojač bezobrazne pjesme, što, dabome, ne priliči jednom partijcu. Treći drug je, zbog flaše, bureta i rakijske gume, zaboravio na sve dužnosti u seljačkoj radnoj zadruzi. Dođe li koji drug da ga kritikuje zbog toga, ospeta ga šakama. Ne gleda ko si, ne gleda gdje će, samo mlavi. Četvrti drug, Leko Dolinar, čovjek dobar ko pačija dušu, nalokao se kukuruzovače, pao u nekaku vilenštinu i zaklao rođenog konja. Mislim da vam ne treba pričati šta su tada značili konji.

Drug Staniša Mudrinić bio je posebnik učem-usvačem. U prijeratne zemane, kad su u našem kraju svi tako krovućili nepismeni, on imao četiri osnovne. Nije se nikad družio s ovim našim blentonjama i slijeponjama, nego s pametnim i učevnim da bi šta pametno čuo i naučio.

Družec se sa sveštenim licima naše crkve, posveštenio.

Citao kod goveda, s dana na dan, crkvene knjige. Pričao po sjelima i prelima o strašnom sudu, kako su mučili Isusa Hrista, o svećima.

Družec se s učiteljem Nikolom, pomnikoljom.

Uzimao od njega učevnjačke knjige i novine. Dobavio preko njega nekolike knjige medicinulje, knjigu o kalemljenju, i stogodnjak. Razboli se kome član familije, krmče, goveče, eto ga k njemu. Treba li ko da mu se ukalemi jabuka, kruška, ruš, eto ga k njemu. Pričao i ljudima kakva će koja godina biti, prema stogodnjaku, citao im iz novina o raznim događajima u svijetu.

Družec se s inženjerom Markom, poinjenjeriom.

Od Marka, inženjera-tehnologa iz naše varoši, naučio kako se pravi pivo. Kilogram šećera, kilogram prženog ječma, deset deka kvasa, šaka hmelja — i pedeset flaša piva. Šimo Garača, čovjek-svetac, popio kod Staniše na slavi deset flaša piva, i, za povratka kući, mokrio pred ženom Ljubana Kojića, bezobrazno pokazujući onu stvar. Omrzao, potom, pivo za cio život. »Kako je«, kaže, »počelo to bezobrazno piće, koje goni čovjeka na česta otkopčavanja šlica, svijet udario u bezobrazluk!«

Družec se s nekakvim rođakom po materinoj strani, subatom, posubotio.

A subotari su, ne znam da li to znate, protiv pića, pušenja, uzimanja oružja. Predicijo u svakoj zgodnoj prilici o štetnosti ovih stvari. Početkom rata se, videći prva jata gavranova nad prvim pokoljštima, manuo subotarsku, poprihvatio se oružja i rakijske kuražnice.

Družec se, kroz rat, s našim partijcima, zapartijašio se, postao drug. Sviđalo mu se što partijci ne gledaju kakve je ko vjere i pasmine, što se bore za pravdu i slobodu.

Družec se vazda s učevnima, stekao veliku učevinu koja je, priznate, najveće bogatstvo. Koristeći nju pri radu, brzo se Bogu fala, obogatio. Vjekovno trnje po uzbrdištu iznad svoje kuće, puno svraka i vrana, prosjekao, u bijele trnove ukalemio kruške, u crne šljive. Svu svoju ležecu zemlju (one silne bujade po iznadkušnom brdu, sa zečjim ljubavištima) učinio pšeničarkom i kukuruzarkom kakve nije. Baru zukvaru niže kuće, leglo žaba i komaraca, pretvorio u baru s koje kosi tri trave godišnje. Ambarska oka mu puncata dukat-kukuruza i pšenice sitnozrnke. U oborima debelo-masni krmci, kao valjovi. U štalama krave nabreklih vimena, gojastija od gojastije. U toru vunaste i lojaste ovčure. Na tavanu šunka do šunke, kulen do kulena. Dok su drugi živjeli o luku i vodi, njemu za svaki obrok bilo i mesnatog, i tjestastog, i mlječnog. Dok su drugi pješačili u varoš na sajam, on se vozio na kolima s gumentočkovima, gospodski opuckujući kandžijom iznad svojih divotnih konja. U varoši, po crkvenim zborovima, ljudi ga čaščavaju, pozivaju kućama svojim da čuju koju pametnu. Između srktaja iz fildžana, povlače se dimovi, egleniše se. Nikad ispod onih njegovih finih brkova ne podje rđav savjet. Taj čovjek, pričalo se, još samo ne zna kako dijete da dođe na svijet bez žene.